

ZKUŠENOST – REFLEXE – UČENÍ

EXPERIENCE – REFLECTION – LEARNING

DANA KNOTOVÁ

ZPRÁVA

Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity za podpory Evropského sociálního fondu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy již více než sedm let systematicky podporuje osobnostní a sociální rozvoj studentů, a to v rámci uceleného programu zaměřeného na osobnostní rozvoj.¹ První z řady projektů, *Zkvalitnění vzdělávání a odborné přípravy studentů pedagogiky a sociální pedagogiky a poradenství: posílení osobnostní kompetence absolventů*, umožnil vznik výcvikového pracoviště Akademického centra osobnostního rozvoje (ACOR), které poskytlo potřebné zázemí k tvorbě a následné realizaci dílčího kurikula osobnostního rozvoje. V důsledku aktivit, jež probíhaly na tomto pracovišti, se postupně začalo vytvářet specifické pojetí osobnostního rozvoje vycházejícího z učení založeného na reflexi zkušenosti.

Od roku 2011 jsou prakticky stejným týmem realizovány další dva projekty s názvem *Zkušenostní a reflektivní učení – podpora profesní přípravy studentů a Zkušenostní učení pro praxi – podpora odborné přípravy stávajících/budoucích učitelů*, které rozvíjejí teorii a metodiku programů osobnostně sociálního rozvoje a zkušenostně reflektivního učení. V jejich rámci vzniklo ucelené kurikulum nabízející studentům Masarykovy univerzity předměty rozvržené do čtyř semestrů studia. V těchto předmětech se uplatňují inovativní formy a metody výuky založené na vlastní aktivitě studenta, skupinové práci a bezprostředně reflektovaném zážitku. Důraz se klade na otevřený, partnerský a autentický vztah studenta a lektora.

---

¹ Hlavním koordinátorem projektů je Jan Kolář, v týmu působili či působí Karla Brücknerová, Bohumíra Lazarová, Dana Knotová, Jan Nehyba a mnozí další.

V rámci projektů jsou však uskutečňovány také další odborné aktivity. Jednou z nich byla konference *Zkušenost – reflexe – učení*, která proběhla 5. a 6. března 2013 v Brně a nabídla nejen akademikům, ale i odborníkům z praxe prostor ke sdílení odborných poznatků a praktických zkušeností o způsobech učení založených na reflektování získané zkušenosti. Konference byla zahájena třemi plenárními referáty. Nejdříve vystoupila Jennifer Moonová (Univerzita v Bournemouthu ve Velké Británii), která se zamýšlela nad významem reflexe v procesu učení. Věnovala se přitom především možnostem reorganizace kognitivních struktur s využitím zkušenosti v procesu učení a významu účelné zpětné vazby v pedagogických situacích. Diskuze k jejímu vystoupení směřovala zejména k otázce, čím je charakteristické „dobré učení“.

Iva Stuchlíková (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích) v zajímavém vystoupení upřela pozornost účastníků na význam emocí v učení – představila emoce jako zdroj i důsledek učení a zaměřila se také na emoce jako zdroj reflexe a sebereflexe. Následná bohatá diskuse se mimo jiné týkala individuálních rozdílů v úrovni reflexe a sebereflexe, emočních stylů, emoční inteligence a emoční kompetence.

Plenární blok zakončil Josef Valenta (Karlova univerzita v Praze), který představil dvojí přístup k osobnostní a sociální výchově a zaujal zejména úvahami o síle vztahu teorie a praxe stejně jako o možnostech mezioborového obohacení v těchto přístupech. Četné reakce na jeho vystoupení se týkaly hlavně dvojího přístupu k osobnostní a sociální výchově, a to možnosti rozvoje dovedností s využitím situací, rolí a událostí jako „kontextů“ nebo rozvoje dovedností pro zvládnání určitých situací a rolí.

Další jednání konference se uskutečnila v sedmi sekcích, z nichž jedna byla sekcí posterovou. Sekce nabídly prostor teoretikům i praktikům zabývajícím se zkušenostním učením či reflexí v práci s různými skupinami klientů a v profesní přípravě (zejména učitelů, poradenských pracovníků, lektorů, pedagogů volného času). Zkušenostní učení a reflexe byly nahlédnuty také jako témata aktuálně realizovaných výzkumů. Zajímavým obohacením konference bylo sedm workshopů, v nichž se účastníci mohli seznámit s různými metodami a přístupy ke zkušenostně reflektivnímu učení při činnostech připravených zkušenými lektory.²

---

² Jednotlivé příspěvky účastníků konference jsou k dispozici na webových stránkách Akademického centra osobnostního rozvoje (www.acor.cz).

V rámci konference se především podařilo představit řadu existujících koncepcí a přístupů ke zkušenostnímu učení a k možnostem využití reflexe. Příspěvky všech zúčastněných a následující diskuse svědčily o tom, že skepse, která o možnostech prosazení koncepcí osobnostně sociálního rozvoje do studijních programů vysokých škol a přípravy lektorů vzdělávání dospělých či zájmového vzdělávání převládala v 90. letech, není na místě.

